

วิเคราะห์ความเป็นไปได้และแนวทางในการบังคับตามคำพิพากษาของ
ศาลไทยแก่ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศอังกฤษโดยอาศัยหลักตาม
กฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษ

จากการศึกษาถึงวิธีการที่ประเทศอังกฤษยอมบังคับตามคำพิพากษา
ของศาลต่างประเทศโดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรในบทที่ 2
แล้ว จะเห็นได้ว่าในสภาพการณ์ปัจจุบัน คำพิพากษาของศาลไทยไม่อาจที่จะได้
รับการบังคับตามให้โดยศาลอังกฤษ ด้วยวิธีการตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่
บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ ด้วยเหตุที่ในปัจจุบัน ประเทศไทยยังมิได้ทำความ
ตกลงในเรื่องความร่วมมือเกี่ยวกับการบังคับตามคำพิพากษากับประเทศอังกฤษ
และอยู่ภายใต้กฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับใดกับประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้ศึกษารายละเอียดของกฎหมายลายลักษณ์อักษร
ที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษมาในบทที่ 2 แล้ว จะพบว่า กฎหมายลายลักษณ์
อักษรของประเทศอังกฤษฉบับหนึ่ง คือ Foreign Judgments [Reciprocal
Enforcement] Act 1933 ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า พระราชบัญญัติปี 1933 ได้
เปิดโอกาสให้ต่างประเทศสามารถทำความตกลงกับประเทศอังกฤษเพื่อก่อให้
เกิดการบังคับตามคำพิพากษาของทั้งสองฝ่ายได้ด้วยวิธีการจดทะเบียนคำพิพาก-
ษาระหว่างกัน ในบทนี้จึงจะได้ศึกษาต่อไปว่า มีความเป็นไปได้เพียงใดที่ประ
เทศไทยจะได้ทำความตกลงกับประเทศอังกฤษในเรื่องนี้ โดยอาศัยหลักเกณฑ์
และวิธีการที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1933 เพื่อให้เจ้าหน้าที่
ตามคำพิพากษาของศาลไทยสามารถทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม

คำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษโดยอาศัยพระราชบัญญัติปี 1933 นี้ได้ต่อไป

นอกจากนี้ เนื่องจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษ ได้วางหลักเกณฑ์และข้อจำกัดในการบังคับตามคำพิพากษาของต่างประเทศไว้ในลักษณะที่แตกต่างกันอยู่บ้าง โดยมีเหตุผลประการหนึ่งคือ ประเทศอังกฤษ จะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตนเองกับต่างประเทศที่เป็นภาคี ในการทำความตกลง ดังนั้น ในบทนี้ จึงจะได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรของตนเมื่อจะทำการ บังคับตามคำพิพากษาของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ดังที่ได้ศึกษารายละเอียด ของกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษในปัจจุบันมาแล้ว มาใช้เป็นแนวทางในกรณีที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ ในลักษณะของสัญญาทวิภาคีอันอาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับความร่วมมือ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ เพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษา ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศไทยและก่อให้เกิดการบังคับคดีแก่ ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศของอีกฝ่ายหนึ่งได้ต่อไป นอกเหนือจากการเข้าทำความตกลงกับประเทศอังกฤษโดยอาศัย พระราชบัญญัติปี 1933 โดยผู้เขียนจะแบ่งการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กรณีระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ ยุโรป กรณีระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในเครือจักรภพ และกรณี ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มอาเซียน อันได้แก่ ประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศตนกับ คำพิพากษาของประเทศอังกฤษ ดังนี้ คือ

4.1 พิจารณาหลักและวิธีการของ Foreign Judgments

[Reciprocal Enforcement] Act 1933

4.2 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษา

ระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

- 4.3 ความเป็นไปได้และแนวทางเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยแก่ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศอังกฤษ โดยอาศัยหลักตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษ

รายละเอียดดังนี้ คือ

4.1 พิจารณาหลักและวิธีการของ Foreign Judgments [Reciprocal Enforcement] Act 1933

ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ว่า พระราชบัญญัติปี 1933 นี้ถูกตราขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานของหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน [Reciprocal Basis] กล่าวคือพระราชบัญญัติปี 1933 ของอังกฤษนี้จะใช้กับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศซึ่งยอมให้มีการปฏิบัติตอบแทนในการบังคับตามคำพิพากษาของ Superior Court ของประเทศอังกฤษ ในประเทศของตนเองเป็นการตอบแทนแก่ประเทศอังกฤษ อีกทั้งยังมีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการขยายขอบเขตการใช้บังคับไปยังประเทศอื่น ๆ ได้ต่อไปตามที่ประเทศอังกฤษเห็นสมควร ดังที่ได้ศึกษารายละเอียดมาแล้วในบทที่ 2

สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือ หากประเทศไทยจะได้ทำความตกลงกับประเทศอังกฤษในเรื่องความร่วมมือเกี่ยวกับการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ โดยประสงค์จะขอให้ประเทศอังกฤษขยายขอบเขตการใช้บังคับพระราชบัญญัติปี 1933 มาใช้กับคำพิพากษาของศาลไทยแล้ว ประเทศไทยจะสามารถยอมรับแนวความคิด หลักเกณฑ์และวิธีการที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1933 นี้ได้เพียงใด ซึ่งจากการศึกษารายละเอียดของพระราชบัญญัติฉบับนี้มาในบทที่ 2 แล้วจะเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์

และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติปี 1933 นี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่มีความคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในคอมมอน ลอว์ ซึ่งอาจสรุปหลักเกณฑ์ได้ว่า คำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้น จะต้องเป็นคำพิพากษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ หรือคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาเป็นหลัก โดยจะต้องไม่ใช่คำพิพากษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมรส การจัดการทรัพย์สินของผู้ตาย หรือคำพิพากษาในคดีล้มละลาย และคำพิพากษาจะต้องเสร็จเด็ดขาดและถึงที่สุดระหว่างคู่ความแล้ว ไม่ว่าจะได้มีการอุทธรณ์ คำพิพากษานั้นในต่างประเทศหรือยังอยู่ในระยะเวลาที่คู่ความอาจอุทธรณ์ คำพิพากษานั้นได้ก็ตาม

นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อจำกัดในการจดทะเบียนคำพิพากษานั้น ยังมีความคล้ายคลึงกับข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ตกเป็นจำเลยในคดีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนำคำพิพากษามาฟ้องต่อศาลอังกฤษ ตามวิธีการตามคอมมอน ลอว์ เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ได้กำหนดไว้ว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลอังกฤษเพื่อให้ศาลอังกฤษปฏิเสธการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศโดยอ้างว่า ศาลต่างประเทศพิจารณาและพิพากษาคดีนั้นโดยไม่มีอำนาจศาลเหนือคดีนั้น ซึ่งพื้นฐานในการตรวจสอบอำนาจของศาลต่างประเทศจะเป็นเช่นเดียวกับที่กำหนดไว้ในคอมมอน ลอว์ คือ การที่จำเลยมีถิ่นที่อยู่ในเขตอำนาจศาลนั้น การที่จำเลยยอมรับอำนาจศาลนั้น และหากจำเลยเป็นนิติบุคคลจะพิจารณาจากการที่จำเลยมีสถานที่ประกอบธุรกิจในเขตอำนาจของศาลนั้น ส่วนข้อจำกัดในการที่ประเทศอังกฤษจะรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนอกเหนือจากเรื่องอำนาจของศาลต่างประเทศในการพิจารณาและพิพากษาคดีดังกล่าวแล้ว ได้แก่ การที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้คำพิพากษามาโดยการฉ้อฉล จำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมิได้รับแจ้งเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในเวลาที่เพียงพอสำหรับการต่อสู้คดี ซึ่งศาลอังกฤษถือว่าเป็นการไม่

ปฏิบัติตามหลักความยุติธรรม หรือกรณีที่มีการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศจะเป็นการขัดแย้งกับหลักความสงบเรียบร้อยของประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติปี 1933 นี้จะวางหลักเกณฑ์และข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในคอมมอน ลอร์ เป็นอย่างยิ่งดังกล่าว แต่หากประเทศอังกฤษได้ขยายขอบเขตการบังคับใช้ไปยังประเทศใดแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศนั้นจะเสียสิทธิ์ในการที่จะนำคำพิพากษาของประเทศตนมาอาศัยเป็นมูลคดี และยื่นฟ้องต่อศาลอังกฤษตามหลักเกณฑ์คอมมอน ลอร์ ดังนั้น หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาประสงค์จะทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจึงสามารถดำเนินการได้เพียงวิธีการเดียว คือการนำคำพิพากษานั้นมายื่นร้องขอต่อ High Court ของประเทศอังกฤษ เพื่อให้รับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าว ภายในกำหนดเวลา 6 ปี นับแต่วันที่ศาลต่างประเทศมีคำพิพากษา เท่านั้น โดยไม่อาจทำการยื่นฟ้องลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามหลักเกณฑ์คอมมอน ลอร์ เพื่อขอให้ศาลอังกฤษมีคำพิพากษาบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้อีกต่อไป

4.2 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

นอกเหนือจากการที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ โดยยอมที่จะปฏิบัติต่างตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลอังกฤษและยอมรับหลักเกณฑ์ ข้อจำกัดตลอดจนวิธีการตามพระราชบัญญัติปี 1933 เพื่อให้ประเทศอังกฤษขยายขอบเขตการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้มาใช้กับคำพิพากษาของศาลไทยดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังคงมีข้อนำพิจารณาต่อไป

ว่าหากประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษในรูปของสัญญาทวิภาคี เพื่อให้เป็นความตกลงเฉพาะระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษแล้ว ควรจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไร

ดังนั้น จึงเห็นควรทำการศึกษาต่อไปถึงหลักเกณฑ์และวิธีการที่ประเทศอังกฤษยอมรับ เมื่อทำการบังคับตามคำพิพากษาของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ที่มีการทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ และตรากฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นรองรับความตกลงดังกล่าว ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 เพื่อนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาศึกษาแนวทางในการทำความตกลงระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษอันอาจมีขึ้นในอนาคตต่อไป โดยจะแยกพิจารณาดังนี้ คือ

- 4.2.1 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป
- 4.2.2 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในเครือจักรภพ
- 4.2.3 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มอาเซียน

รายละเอียดดังนี้ คือ

- 4.2.1 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป

กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษเพื่อทำการ
บังคับตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปนั้น
มี 2 ฉบับ คือ

1. Convention on Jurisdiction and the Enforcement
of Judgments in Civil and Commercial Matters
1968 และ
2. Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982

โดยพระราชบัญญัติปี 1982 นี้ประเทศอังกฤษตราขึ้นเพื่อรองรับอนุสัญญาปี
1968 ที่ประเทศอังกฤษได้ภาคยานุวัติในปี 1978

หากจะได้เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และวิธีการของกฎหมายทั้งสอง
ฉบับนี้กับกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับอื่น ๆ ที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ
ที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น จะพบว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะของคำพิพากษาภาย
ใต้กฎหมายทั้งสองฉบับจะตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าจะต้องเป็นคำพิพากษา (ไม่ว่าจะมี
ชื่อเรียกอย่างไร) ในคดีแพ่งและพาณิชย์ของศาลหรือสถาบันตุลาการ รวมตลอด
ถึงคำตัดสินของอนุญาโตตุลาการ แห่งประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป แต่มีข้อสัง-
เกตว่า พระราชบัญญัติปี 1982 ได้กำหนดไว้ว่าแม้กรณีที่เป็นคำพิพากษาหรือ
คำสั่งที่ไม่เกี่ยวกับหนี้เงิน เช่น คำพิพากษาที่กำหนดถึงวิธีการบรรเทาความเสี
หายโดยมิได้มีมาตรการให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาต้องชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้ตาม
คำพิพากษา ก็สามารถนำมาร้องขอให้ศาลอังกฤษจดทะเบียนคำพิพากษาหรือ
คำสั่งดังกล่าวได้ด้วย ซึ่งนับว่าเป็นความแตกต่างประการสำคัญกับกฎหมาย
ลายลักษณ์อักษรฉบับอื่น ๆ ที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษ ที่ล้วนแต่จำกัดเฉพาะ
คำพิพากษาที่เกี่ยวกับหนี้เงิน เท่านั้น

สำหรับคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในขอบเขตการบังคับใช้ของกฎหมายทั้งสองฉบับจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับอื่น ๆ กล่าวคือ จะไม่ใช่บังคับกับคำพิพากษาที่เกี่ยวกับสถานะหรือความสามารถของบุคคล คำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิ์ในทรัพย์สินในความสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมรส, พิณัยกรรม คดีมรดก คดีล้มละลาย คำพิพากษาที่เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือคดีที่เกี่ยวกับภาษีอากร

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการจดทะเบียนคำพิพากษาตามกฎหมายทั้งสองฉบับ นั้น หากจะนำมาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติปี 1933 แล้วจะเห็นได้ว่า รายละเอียดแห่งวิธีการจดทะเบียนคำพิพากษาตามกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ ซึ่งได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 จะเห็นได้ว่า มีขั้นตอนที่นับว่ายากกว่าวิธีการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติปี 1933 อยู่หลายประการ กล่าวคือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศภาคี จะต้องร้องขอจดทะเบียนคำพิพากษาต่อศาลอังกฤษ ภายในเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ศาลต่างประเทศมีคำพิพากษา และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ อาทิเช่น เอกสารที่แสดงให้ศาลสูงของอังกฤษเห็นว่าได้มีการส่งคำบอกกล่าวเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลต่างประเทศให้แก่จำเลยแล้ว เอกสารซึ่งแสดงว่าคำพิพากษานั้นสามารถบังคับได้ตามกฎหมายของประเทศที่ได้มีคำพิพากษานั้น เอกสารซึ่งแสดงว่าระยะเวลาอุทธรณ์คำพิพากษาในประเทศที่ได้มีคำพิพากษานั้นได้สิ้นสุดไปแล้ว และมีได้มีการงดหรือทุเลาการบังคับคดีตามคำพิพากษาในประเทศที่ได้มีคำพิพากษานั้น เป็นต้น เพื่อใช้ประกอบในการยื่นคำร้องขอให้ศาลอังกฤษรับจดทะเบียนคำพิพากษานั้น

นอกเหนือจากการจัดเตรียมเอกสารดังกล่าวแล้ว กฎหมายทั้งสองฉบับยังได้กำหนดว่า เมื่อศาลอังกฤษพิจารณาคำพิพากษาที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมาขึ้นขอจดทะเบียนแล้ว เห็นว่ามีลักษณะครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด และมี

คำสั่งรับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าวแล้ว ศาลอังกฤษต้องส่งหนังสือที่แสดงถึง การรับจดทะเบียนคำพิพากษา หรือคำสั่งไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา และใน ระหว่างนี้ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิ์ที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลอังกฤษที่สั่งให้รับ จดทะเบียนคำพิพากษานั้นได้ ภายในระยะเวลาที่ศาลอังกฤษกำหนดไว้ในคำสั่งับ โดยการอ้างว่าได้มีการอุทธรณ์คำพิพากษานั้นต่อศาลซึ่งได้มีคำพิพากษา หรือ อ้างว่าระยะเวลาซึ่งตนอาจอุทธรณ์ต่อศาลนั้นยังไม่สิ้นสุดไป ซึ่งหากลูกหนี้ ตามคำพิพากษาอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลอังกฤษแล้ว ศาลอังกฤษจะต้องทุเลาการ บังคับคดีตามคำพิพากษาซึ่งได้รับจดทะเบียน แก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม คำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษไว้ก่อน จนกว่าจะมีคำตัดสินอุทธรณ์ของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ การบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามคำพิพากษาจึงต้องล่าช้าออกไปด้วย และหากจะเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์ ในพระราชบัญญัติปี 1933 แล้ว จะเห็นได้ว่า การที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามี สิทธิ์อุทธรณ์คำสั่งรับจดทะเบียนของศาลอังกฤษ ย่อมต้องใช้เวลาในการพิจารณา อุทธรณ์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามากกว่าวิธีการตามพระราชบัญญัติปี 1933 ซึ่งเพียงให้สิทธิ์แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะกล่าวอ้างข้อต่อสู้โดยการทำเป็น คำร้องยื่นต่อศาลอังกฤษเท่านั้น

จากหลักเกณฑ์และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศ อังกฤษกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปตั้งที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็น ได้ว่า แม้กฎหมายทั้งสองฉบับจะได้กำหนดลักษณะของคำพิพากษาที่นับได้ว่ากว้าง กว่าลักษณะของคำพิพากษาภายใต้กฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับอื่น ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ ในประเทศอังกฤษ เนื่องจากได้กำหนดให้รวมถึงคำพิพากษาของสถาบันตุลาการ หรือคำตัดสินที่ไม่เกี่ยวกับหนี้เงินด้วย แต่ในขณะเดียวกัน กลับกำหนดขั้นตอน สำหรับการร้องขอจดทะเบียนคำพิพากษาต่อศาลอังกฤษมากขึ้น อีกทั้งยังให้สิทธิ์ แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะอุทธรณ์คำสั่งของศาลอังกฤษที่ให้รับจดทะเบียน คำพิพากษา ซึ่งจะส่งผลให้กระบวนการบังคับคดีจะต้องใช้เวลานานยิ่งขึ้น

เนื่องจากได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า กระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จะยังไม่เกิดขึ้นจนกว่าจะได้มีการตัดสินค้าอู่ธรณ์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเสียก่อน

4.2.2 พิจารณาหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในเครือจักรภพ

กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษเพื่อทำการบังคับตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพ คือ The Administration of Justice Act 1920 ซึ่งต่อไปจะเรียกว่า พระราชบัญญัติปี 1920 และประเทศอังกฤษสามารถขยายขอบเขตการบังคับใช้ไปยังประเทศต่าง ๆ ในเครือจักรภพที่ได้จัดให้มีการปฏิบัติต่างตอบแทนกับคำพิพากษาของศาลอังกฤษในประเทศเหล่านั้น

หลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติปี 1920 นี้ โดยทั่วไปแล้วนับได้ว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่คล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในคอมมอน ลอว์ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติปี 1933 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาทิเช่น คำพิพากษาที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติปี 1920 นี้จะต้องเป็นคำพิพากษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชำระเงินเป็นจำนวนที่แน่นอนแล้ว นอกจากนั้น ข้อจำกัดในการจดทะเบียนคำพิพากษาที่จะทำให้ศาลอังกฤษปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษาตามพระราชบัญญัติปี 1920 นั้น โดยส่วนใหญ่จะมีความคล้ายคลึงกับข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามหลักเกณฑ์คอมมอน ลอว์ อีกด้วย โดยศาลอังกฤษจะพิจารณาจากอำนาจของศาลต่างประเทศที่ได้ทำการพิจารณาและพิพากษาคดีนั้น ซึ่งพระราชบัญญัติปี 1920 นี้กำหนดให้ศาลอังกฤษนำข้อพิจารณาตามหลักเกณฑ์คอมมอน ลอว์ ที่ใช้ในการพิจารณาอำนาจของศาลต่างประเทศมาใช้อีกด้วย ส่วนข้อจำกัดประการ

อื่น ได้แก่ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลต่างประเทศขัดแย้งกับหลักความยุติธรรม เนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้รับหมายแจ้งวันนัดพิจารณาคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้คำพิพากษาดังกล่าวมาโดยการฉ้อฉล หรือมุลคดีในคำพิพากษานั้นขัดแย้งต่อหลักความสงบเรียบร้อยในประเทศอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม มีข้อพิงสังเกตุว่า แม้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติปี 1920 นี้ส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในคอมมอน ลอร์ ดังกล่าวข้างต้น แต่ยังคงมีการกำหนดหลักเกณฑ์บางประการที่เห็นได้ว่าแตกต่างจากหลักเกณฑ์คอมมอน ลอร์ และหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติปี 1933 อยู่หลายประการ อันได้แก่ ประการแรก อำนาจของศาลอังกฤษที่จะรับจดทะเบียนคำพิพากษา นั้น จะเป็นกรณีของการใช้ดุลยพินิจของศาลอังกฤษเอง โดยศาลอังกฤษจะรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพที่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมาร้องขอ ก็ต่อเมื่อศาลอังกฤษพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่จะก่อให้เกิดความยุติธรรมและจะเป็นการสะดวกที่คำพิพากษานั้นจะได้รับการบังคับตามในประเทศอังกฤษเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในบางกรณีแม้ว่า คำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติปี 1920 นี้จะมีลักษณะครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ศาลอังกฤษยังคงมีอำนาจใช้ดุลยพินิจปฏิเสธการรับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าวได้ ประการต่อมา ลูกหนี้ตามคำพิพากษาภายใต้พระราชบัญญัติปี 1920 นี้ มีสิทธิ์ที่จะแสดงข้อต่อสู้ต่อศาลอังกฤษว่า ตนได้อุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าวหรือตนมีสิทธิ์ที่จะทำการอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษานั้นในประเทศที่ทำคำพิพากษานั้น ซึ่งตามหลักคอมมอน ลอร์ และหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติปี 1933 ถือว่าการอุทธรณ์หรือจะอุทธรณ์คำพิพากษาในประเทศที่ทำคำพิพากษานี้ไม่เป็นอุปสรรคต่อกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะได้นำคำพิพากษามายื่นฟ้องต่อศาลอังกฤษ เพื่อให้ศาลอังกฤษมีคำพิพากษาบังคับตามให้ หรือนำคำพิพากษามาร้องขอให้ศาลอังกฤษรับจดทะเบียนคำพิพากษา

นั้นแต่อย่างใด และประการสุดท้าย เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของพระราชบัญญัติปี 1920 นี้จะไม่เสียสิทธิ์ที่จะฟ้องร้องลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยอาศัยคำพิพากษาซึ่งอาจได้รับการจดทะเบียนตามคำพิพากษาลงบับนี้ เป็นมูลคดีต่อศาลอังกฤษตามวิธีการของคอมมอนลอว์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นข้อแตกต่างประการสำคัญกับพระราชบัญญัติปี 1933 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

4.2.3 นิยามหลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษา ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในกลุ่มอาเซียน

ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีการยอมรับและบังคับตามคำพิพากษากับประเทศอังกฤษ มีเพียง 2 ประเทศ คือ ประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ เท่านั้น ทั้งนี้โดยเนื่องมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ที่ว่าทั้งสองประเทศนี้เคยอยู่ในอาณานิคมของสหราชอาณาจักรมาก่อน¹ ซึ่งผู้เขียนจะขอแยกพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศมาเลเซีย และประเทศสิงคโปร์ ดังนี้ คือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. วิทิต มันทาภรณ์, "ความสัมพันธ์ทางด้านกฎหมายของประเทศอาเซียน", คุลพาท 32 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2528) : 19.

ประเทศมาเลเซีย ประเทศอังกฤษได้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ขยายขอบเขตการบังคับใช้ The Administration of Justice Act 1920 มาใช้กับคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศมาเลเซีย ตั้งแต่ปี 1924² อันเป็นผลมาจากการที่ประเทศมาเลเซียได้จัดให้มีการปฏิบัติตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลอังกฤษให้มีผลบังคับในประเทศมาเลเซียด้วยการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษในประเทศของตน

กฎหมายภายในของประเทศมาเลเซียซึ่งได้บัญญัติขึ้นตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติปี 1920 รวมทั้งได้นำหลักเกณฑ์ตาม The Foreign Judgments [Reciprocal Enforcement] Act 1933 ของประเทศอังกฤษมาใช้เป็นแนวทางประกอบ คือ The Reciprocal Enforcement of Judgments Ordinance 1949, 1958 และ 1972³ โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์การบังคับตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศอังกฤษ รวมทั้งคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศใด ๆ ที่ยอมให้มีการบังคับตามคำพิพากษาของศาลสูงของ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. Lord Hailsham, Halbury's Laws of England, Vol. 8, 1974, p. 492.

3. A. H. Mohamed, "Malaysia: Reciprocal Enforcement of Judgments and Service of Processes", in 1980 ASEAN Comparative Law Series, Reciprocal Enforcement of Judgments and Service of Processes, Vol. 6, 1982, p. 13.

มาเลเซียในลักษณะต่างตอบแทนแก่ประเทศมาเลเซีย โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้มีลักษณะเดียวกับที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1920 ที่ได้ทำการศึกษามาแล้วในบทที่ 2 โดยกำหนดไว้ว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษสามารถนำคำพิพากษาของศาลอังกฤษ หรือคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการมายื่นขอจดทะเบียนต่อศาลสูงในประเทศมาเลเซียได้ และศาลสูงของมาเลเซีย จะทำการพิจารณาคำพิพากษาของศาลอังกฤษตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติต่อไป

ส่วนลักษณะของคำพิพากษาของศาลอังกฤษที่ประเทศมาเลเซียยอมให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมายื่นขอจดทะเบียนต่อศาลสูงของมาเลเซียได้ คือ คำพิพากษาในคดีแพ่ง รวมทั้งคำพิพากษาคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ซึ่งได้มีการกำหนดจำนวนเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินชำระเป็นจำนวนที่แน่นอนแล้วเท่านั้น โดยจะต้องมิใช่คำพิพากษาที่เกี่ยวกับหนี้ภาษีอากร หรือคำพิพากษาที่กำหนดบทลงโทษลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยประการอื่น ๆ นอกจากนี้ คำพิพากษานั้นจะต้องยังมิได้รับการชำระหนี้ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาโดยสิ้นเชิง ตลอดจนคำพิพากษานั้นจะต้องมีผลในทางบังคับคดีในประเทศอังกฤษเองด้วย

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติของประเทศมาเลเซียยังกำหนดข้อต่อสู้อของลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษ เพื่อให้ศาลมาเลเซียยกเลิกหรือเพิกถอนการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษไว้หลายประการ อันได้แก่

1. ศาลอังกฤษมิได้มีอำนาจในการพิจารณาและพิพากษาคดีนั้น
2. ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้รับคำบอกกล่าวให้ไปต่อสู้อคดีในเวลาที่เหมาะสม และมีได้เข้าไปต่อสู้อคดีนั้น

3. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้คำพิพากษามาโดยการฉ้อฉล
4. หากศาลมาเลเซียรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นแล้ว จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศมาเลเซีย และ
5. สิทธิตามคำพิพากษามีได้ตกแก่ผู้ที่ยื่นคำพิพากษาขึ้น⁴

สำหรับผลของการที่ศาลมาเลเซียรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษแล้ว จะเป็นเช่นเดียวกับที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1920 และพระราชบัญญัติปี 1933 คือ คำพิพากษาของศาลอังกฤษที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว จะมีอำนาจและผลบังคับเสมือนหนึ่งเป็นคำพิพากษาของศาลสูงแห่งประเทศมาเลเซียเอง และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษสามารถนำคำพิพากษานั้นไปดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศมาเลเซียได้ทันที โดยศาลมาเลเซียไม่ต้องมีคำพิพากษาของตนซ้ำซ้อนอีก

ประเทศสิงคโปร์ เช่นเดียวกับประเทศมาเลเซียที่ประเทศอังกฤษได้มีการประกาศพระบรมราชโองการให้ขยายขอบเขตการบังคับใช้ The Administration of Justice Act 1920 มาใช้กับคำพิพากษาของศาล

4. Ibid., p. 16-17.

แห่งประเทศสิงคโปร์ ตั้งแต่ปี 1922⁵ เนื่องจากประเทศสิงคโปร์ได้จัดให้มีการปฏิบัติตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลอังกฤษ ด้วยการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษในประเทศสิงคโปร์

กฎหมายภายในของประเทศสิงคโปร์ซึ่งบัญญัติขึ้นเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศสิงคโปร์กับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ นั้น คือ

1. The Reciprocal Enforcement of Commonwealth Judgments Act [CAP.24]
2. The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act [CAP.25] และ
3. Rules of the Supreme Court 1970⁶

ซึ่งกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ที่จะนำมาใช้เมื่อเป็นกรณีบังคับตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษที่กำลังทำการศึกษาอยู่นี้ คือ The Reciprocal Enforcement of Commonwealth Judgments Act [CAP.24] ซึ่งเป็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. Lord Hailsham. Halbury's Laws of England.
Vol. 8, 1974, p. 492.

6. วิทิต มันทาภรณ์, "ความร่วมมือทางศาลเกี่ยวกับการบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศแง่คิดแนวอาเซียน" ดุลพินิจ 31 (มีนาคม-เมษายน 2527) : 96.

กฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติปี 1920 ของประเทศอังกฤษ เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศมาเลเซียที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น โดยกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ฉบับนี้จะใช้บังคับกับคำพิพากษาของ Supreme Court ของสหราชอาณาจักร และประเทศในเครือจักรภพ ที่มีการปฏิบัติต่างตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่เกี่ยวกับหนี้เงินของศาลอังกฤษ สามารถนำคำพิพากษามาร้องขอให้ศาลสิงคโปร์จดทะเบียนคำพิพากษานั้น ภายในกำหนดเวลา 12 เดือนนับแต่วันที่ศาลอังกฤษมีคำพิพากษา⁷ โดยคำพิพากษาดังกล่าวจะต้องเป็นคำพิพากษาที่เกี่ยวกับหนี้เงินเท่านั้น

ส่วนข้อจำกัดในการจดทะเบียนคำพิพากษาตามกฎหมายฉบับนี้ได้แก่ การที่ศาลสิงคโปร์พิจารณาคำพิพากษาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำมาร้องขอให้รับจดทะเบียนแล้วพบว่า คำพิพากษานั้นมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้ คือ

1. ศาลอังกฤษไม่มีอำนาจศาลในการพิจารณาและพิพากษาคดีนั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

7. Roderick E. Martin, "Singapore : Reciprocal Enforcement of Judgments and Service of Processes", in 1980 ASEAN Comparative Law Series, Reciprocal Enforcement of Judgments and Service of Processes, Vol. 6 , 1982 , p. 55.

2. ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้มีถิ่นที่อยู่ในเขตศาลอังกฤษ และมีได้ยอมรับอำนาจของศาลอังกฤษนั้น
3. ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้รับหมายเรียกให้เข้าไปต่อสู่อุบัติ และไม่ได้เข้าไปต่อสู่อุบัตินั้นในศาลอังกฤษ
4. เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับคำพิพากษานั้นมาโดยการฉ้อฉล
5. การรับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าวจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศสิงคโปร์ และ
6. หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาสามารถแสดงให้เห็นว่าตนได้อุทธรณ์คำพิพากษานั้นอยู่ในประเทศอังกฤษ หรือตนมีสิทธิ์ที่จะอุทธรณ์คำพิพากษานั้นได้

มีข้อพิงล้งเกิดประการหนึ่งว่า กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ฉบับนี้ กำหนดไว้ว่า การที่ศาลสิงคโปร์จะรับจดทะเบียนคำพิพากษาที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำมาร้องขอหรือไม่ นั้น เป็นดุลยพินิจของศาลสิงคโปร์เอง โดยศาลสิงคโปร์จะรับจดทะเบียนคำพิพากษาก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องของความยุติธรรมและจะเป็นความสะดวกเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นการดำเนินรอยตามหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติปี 1920 ที่ใช้บังคับใช้ระหว่างคำพิพากษาของศาลอังกฤษกับคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ ซึ่งได้ศึกษามาแล้วข้างต้นนั่นเอง

สำหรับ The Rules of the Supreme Court 1970 ของประเทศสิงคโปร์นั้น เป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเทศสิงคโปร์ โดยกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนำคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมายื่นขอจดทะเบียนต่อศาลสูงของประเทศสิงคโปร์ ซึ่งจะต้องแนบคำพิพากษาหรือสำเนาคำพิพากษาที่ได้มีการรับรองว่าถูกต้องแท้จริงประกอบในคำขอจดทะเบียนด้วย

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดรายละเอียดในคำร้องขอจดทะเบียนคำพิพากษาไว้ด้วย กล่าวคือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศจะต้องระบุในคำร้องขอว่า ตนเป็นผู้มีสิทธิ์ที่จะทำการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้นได้ และคำพิพากษานั้นยังมีได้มีการชำระหนี้ตามที่ระบุไว้ในคำพิพากษาโดยสิ้นเชิง อีกทั้งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องระบุว่าไม่มีข้อจำกัดหรือข้อห้ามใด ๆ ตามที่ The Reciprocal Enforcement of Commonwealth Judgments Act [CAP.24] กำหนดไว้อีกด้วย

ภายหลังจากที่ศาลสูงของประเทศสิงคโปร์ได้ใช้ดุลยพินิจแล้ว และมีคำสั่งรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นแล้ว ศาลสิงคโปร์จะต้องกำหนดระยะเวลาเพื่อให้โอกาสแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะร้องขอให้ศาลสิงคโปร์ยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งรับจดทะเบียน แล้วส่งคำสั่งดังกล่าวไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

ผลของการที่คำพิพากษาของศาลอังกฤษได้รับการจดทะเบียนให้โดยศาลสิงคโปร์ และเมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะร้องขอให้ยกเลิกหรือเพิกถอนคำสั่งสิ้นสุดลง คือ คำพิพากษาของศาลอังกฤษจะมีผลและอำนาจเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีเสมือนหนึ่งว่า คำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นเป็นคำพิพากษาของศาลสูงของประเทศสิงคโปร์เอง

จากการพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการของประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ที่กำหนดไว้สำหรับการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศตนกับต่างประเทศ ซึ่งรวมทั้งประเทศอังกฤษ มาดังกล่าวข้างต้นแล้ว จึงเห็นได้ว่า การที่ประเทศทั้งสองซึ่งเป็นเพียง 2 ประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ได้มีการบังคับตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษด้วยวิธีการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้น เป็นผลมาจากการที่ประเทศทั้งสองยอมรับหลักปฏิบัติต่างตอบแทน

ระหว่างประเทศของตนกับประเทศอังกฤษ จนทำให้ประเทศอังกฤษขยายขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติปี 1920 มาใช้กับคำพิพากษาของศาลมาเลเซียและศาลสิงคโปร์ ดังนั้น หลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนข้อจำกัดในการบังคับตามคำพิพากษากับประเทศอังกฤษด้วยการรับจดทะเบียนคำพิพากษาระหว่างกัน ดังที่กำหนดไว้ในกฎหมายของประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ จึงเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1920

4.3 ความเป็นไปได้และแนวทางเพื่อการบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยแก่ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศอังกฤษ โดยอาศัยหลักตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษ

จากการที่ได้พิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการของประเทศอังกฤษเมื่อทำการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศโดยอาศัยกฎหมายลายลักษณ์อักษรมาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในส่วนนี้จึงจะได้ทำการพิจารณาต่อไปถึงความเป็นไปได้ในการที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ เพื่อให้ประเทศอังกฤษยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยโดยอาศัยกฎหมายลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยสามารถทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ โดยวิธีการนำคำพิพากษาของศาลไทยไปร้องขอจดทะเบียนต่อศาลอังกฤษ อันจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งสำหรับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยนอกเหนือไปจากการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยจะสามารถนำคำพิพากษาไปอาศัยเป็นมูลคดีและยื่นฟ้องต่อศาลอังกฤษตามที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 3

ในการศึกษาความเป็นไปได้ในการที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษดังกล่าวนั้น ผู้เขียนเห็นควรที่จะแยกพิจารณาความไปได้ดังกล่าวออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกได้แก่การที่ประเทศไทยจะขอให้ประเทศอังกฤษขยายขอบเขตการบังคับใช้ Foreign Judgments [Reciprocal Enforcement] Act 1933 มาใช้กับคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่งสิ่งสำคัญที่จะต้องนำมาพิจารณาในเบื้องต้นคือ หลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนระหว่างกัน [Reciprocity] เนื่องจากเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ประเทศอังกฤษได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาเป็นหลักในการพิจารณาเมื่อประเทศอังกฤษจะขยายขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ไปยังประเทศใด ๆ และยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศนั้น และแนวทางที่สอง ได้แก่การที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษในรูปของสัญญาทวิภาคี ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์หลักเกณฑ์และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น เพื่อนำมาประกอบในการที่ประเทศไทยจะทำความตกลงในรูปของสัญญาทวิภาคีกับประเทศอังกฤษต่อไป โดยจะแยกพิจารณาดังนี้ คือ

- 4.3.1 แนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน [Reciprocity] ในประเทศไทย
- 4.3.2 วิเคราะห์หลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

รายละเอียดดังนี้คือ

- 4.3.1 แนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน [Reciprocity] ในประเทศไทย

สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศอังกฤษได้นำแนวความคิดเรื่องหลัก
ถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน มาใช้เป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการที่ประเทศ
อังกฤษจะยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ด้วยวิธีการรับจด
ทะเบียนคำพิพากษา กล่าวคือ ประเทศนั้น ๆ จะต้องได้จัดให้มีการปฏิบัติ
ตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลอังกฤษ ด้วยการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของ
ศาลอังกฤษในประเทศของตน ศาลอังกฤษจึงจะยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษา
ของศาลแห่งประเทศนั้นเป็นการตอบแทน ซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายลายลักษณ์
อักษรของประเทศอังกฤษทุกฉบับ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น

ดังนั้น เมื่อจะได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการที่ประเทศ
ไทยจะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ เพื่อก่อให้เกิดการบังคับตามคำพิพาก-
ษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ โดยอาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการ
ที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
โดยอาศัยพระราชบัญญัติปี 1933 ซึ่งนับว่าเป็นพระราชบัญญัติที่เปิดโอกาสให้
ประเทศไทยเข้าทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ เพื่อขอให้ประเทศอังกฤษ
ขยายขอบเขตการบังคับใช้มาใช้กับคำพิพากษาของศาลไทย จึงสมควรที่จะต้อง
ทำการพิจารณาต่อไปว่า แนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่าง
กันดังกล่าวได้รับการยอมรับในประเทศไทยหรือไม่ เพียงใด

จากการศึกษาแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทยที่ได้เคยกล่าวถึง
กรณีศาลไทยจะต้องทำการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศแล้ว
จะพบว่ามีเพียงคำพิพากษาเดียว ซึ่งตัดสินไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 คือ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ระหว่าง นายเวียนวันน่ายอ แทน นางฟามที
เลียน โจทก์ นายตรันวันเนียว และนางเซา จำเลย ซึ่งผู้เขียนเห็นควร
จะได้กล่าวถึงข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลฎีกาในคดีดังกล่าว เพื่อ
ประกอบในการพิจารณาต่อไป โดยในคดีนั้น "โจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ 21

กันยายน พ.ศ. 2455 จำเลยได้ทำสัญญาที่เมืองไซ่ง่อนขายรถลาก 15 คัน
กับรถจักรยาน 2 คัน ให้แก่โจทก์ เป็นเงิน 1,550 เหรียญ จำเลยได้รับเงิน
ไปแล้วหาได้มอบรถให้ตามสัญญาไม่ โจทก์จึงยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลเมืองไซ่ง่อน
ศาลเมืองไซ่ง่อนพิพากษาให้จำเลยใช้เงิน แต่จำเลยได้หลบหนีเข้ามาอยู่เสีย
ในกรุงเทพฯ โจทก์จึงทำหนังสือมอบอำนาจให้ผู้แทนเป็นโจทก์ฟ้องเรียกเงิน
ตามคำพิพากษาของเมืองไซ่ง่อนเป็นเงินตราสยาม 5,000 บาท จำเลยต่อสู้
ว่าได้มอบรถให้แก่โจทก์เสร็จแล้ว ส่วนคำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนจำเลยก็
มิได้รู้เห็นไม่รู้สึกว่าจะถูกฟ้องเลย ศาลแห่งตัดสินว่าจำเลยยังหาได้มอบรถให้
โจทก์ไม่ จึงพิพากษาให้จำเลยใช้เงินตามฟ้อง ศาลอุทธรณ์พิพากษาทับล้น

ศาลฎีกาปรึกษาว่า คำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อนนั้นพิพากษาโดย
จำเลยขาดนัด ไม่ปรากฏว่าเป็นคำพิพากษาที่เด็ดขาด อันจะพึงรับบังคับบัญชา
และดำเนินการตามได้ และที่โจทก์มาฟ้องคดีนี้ ทางพิจารณาโจทก์มิได้นำพยานมา
สืบในข้อที่หาว่าจำเลยผิดสัญญานั้นเลย จึงชี้ขาดให้กลับล้นศาลล่างและ
ยกฟ้องโจทก์" และศาลฎีกาได้วางหลักกฎหมายระหว่างประเทศต่อไปว่า

"คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศนั้น ศาลสยามอาจยอม
รับบังคับบัญชาและดำเนินการเหมือนอย่างว่าจำนวนเงินในคำพิพากษาเป็น
หนี้สินเกี่ยวค้างกันอยู่ แต่ต้องเป็นคำพิพากษาของศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดี
นั้นได้ และต้องเป็นคำพิพากษาที่ได้วินิจฉัยถึงมูลคดีข้อพิพาทในระหว่างคู่ความ
เสร็จเด็ดขาด จะรื้อถอนขึ้นโต้แย้งในศาลนั้นอีกไม่ได้

คำพิพากษาของศาลในเมืองต่างประเทศที่พิพากษาให้โจทก์ชนะคดี
โดยจำเลยขาดนัดนั้น ศาลสยามไม่ถือว่าเป็นคำพิพากษาที่เสร็จเด็ดขาด ถ้าหาก
ฝ่ายผู้ซึ่งอ้างมิได้สืบให้ปรากฏได้ว่าลักษณะวิธีพิจารณาในเรื่องที่ศาลพิพากษาโดย

ขาดนัดตามกฎหมายแห่งเมืองนั้นมีข้อบัญญัติว่าเป็นอันเสร็จเด็ดขาดแล้วอย่างไร

ถึงแม้โจทก์จะได้นำคดีฟ้องร้องยังศาลในประเทศหนึ่งแล้วก็ดี ถ้าจำเลยยังมีได้ชำระหนี้ให้เสร็จแล้ว โจทก์มีอำนาจที่จะนำคดีนั้นฟ้องร้องยังศาลในอีกประเทศหนึ่งได้เมื่อจำเลยเข้ามาอยู่ในอำนาจของศาลนั้นๆ"

จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น มีนักนิติศาสตร์ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยคดีดังกล่าวไว้หลายท่าน อันได้แก่

ศาสตราจารย์กมล สนธิเกษตริน ได้กล่าวไว้ว่า จากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น และเมื่อคำนึงถึงผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะโดยเฉพาะ พระยาเทพวิฑูรพหุลครุฑาบดีผู้เป็นเจ้าของสำนวนซึ่งจบการศึกษาวิชากฎหมายจากอังกฤษแล้ว จะเห็นได้ว่าหลักในเรื่องการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศที่ศาลฎีกาใช้วินิจฉัยคดีนี้ก็คือ หลักตามกฎหมายอังกฤษในตอนเริ่มแรกที่ศาลอังกฤษยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศนั่นเอง กล่าวคือ เป็นการอาศัยหลักอรรถศาสตร์ระหว่างประเทศโดยมีเงื่อนไขว่าศาลต่างประเทศต้องเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้น และคำพิพากษาต่างประเทศนั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่เสร็จและเด็ดขาด [final and conclusive] ในศาลที่พิพากษา พร้อมกันนี้ศาลฎีกาก็ยังได้ถือตามแนวเดียวกันกับศาลอังกฤษด้วยว่า นอกจากจะมีการบังคับชำระหนี้โดยวิธีการนำคำพิพากษาต่างประเทศมาฟ้องในลักษณะ action on judgment แล้ว โจทก์ก็อาจฟ้องจำเลยเป็นคดีใหม่เพื่อขอให้ศาลมีคำพิพากษาบังคับให้จำเลย

ชำระหนี้โดยอาศัยมูลค่าเดิมได้ด้วย ๑

อาจารย์สฤติย์ เล็งไธสง ได้กล่าวไว้ว่า หลักกฎหมายระหว่างประเทศที่กล่าวไว้ในคำพิพากษานี้ คือ คำพิพากษาศาลต่างประเทศนั้น เป็นแต่เพียงหลักฐานแห่งหนี้สินระหว่างคู่ความในคดี ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา จะต้องฟังอำนาจศาลไทยด้วยการฟังเป็นคดีใหม่ต่อศาลไทยซึ่งมีอำนาจเหนือ จำเลย โดยถือว่าเจ้าหน้าที่โต้แย้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอยู่ตราบเท่าเวลาที่ยังไม่ได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษานั้นโดยครบถ้วน ๒

อาจารย์กนก อินทร์มพรรษ์ ได้กล่าวไว้ว่า ศาลฎีกาคงอ้างเหตุผลสนับสนุนแต่เพียงว่า ปัญหาการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศซึ่งในคดีดังกล่าวได้แก่คำพิพากษาศาลเมืองไซ่ง่อน "เป็นปัญหาในกฎหมายนานาชาติของประเทศ (แผนกคดีบุคคล) อันมีหลักอยู่ที่ว่า โดยความเคารพต่อกันและกันในระหว่างนานาชาติทั้งหลาย ประเทศหนึ่งจะยอมรับบังคับบัญชาถือตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในอีกประเทศหนึ่งเหมือนอย่างว่าจำนวนเงินตามคำพิพากษานั้นเป็นหนี้สินเกี่ยวค้างอยู่อันจะยอมให้นำมาฟ้องร้องกันได้" ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขสองประการคือ ศาลที่พิพากษาคดีที่คู่ความนำมาอ้างต้อง

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๘. กมล สนธิเกษตริน, "ความร่วมมือทางศาลเกี่ยวกับการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศ", คฤหา 31 (มีนาคม-เมษายน 2527) : 54-55.

๙. สฤติย์ เล็งไธสง, "การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศตามกฎหมายไทย", นิติศาสตร์ 76 (มิถุนายน 2515) : 79-80.

เป็นศาลอันมีอำนาจพิจารณาตัดสิน และคำพิพากษานั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่
เสร็จเด็ดขาด ซึ่งเห็นได้ว่าเป็นการอ้างหลักอัยยาคัยไมตรีระหว่างประเทศ
และจะยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศโดยวิธีการให้นำคำพิพากษา
ต่างประเทศมาฟ้องให้บังคับคดี ซึ่งโดยวิธีการนี้คำพิพากษาต่างประเทศก็จะ
เป็นหลักฐานของหน้าที่ฟ้องร้องให้บังคับคดีนั่นเอง ¹⁰

จากความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ทั้งสามท่านดังกล่าวข้างต้น จะ
เห็นได้ว่าเป็นการตีความจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาว่า ศาลไทยยอมรับหลัก
อัยยาคัยไมตรีระหว่างประเทศ [Comity] อย่างชัดเจน แต่ทั้งนี้ ยังมี
นักนิติศาสตร์ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีนี้
ว่า เป็นการที่ศาลฎีกานำหลักเรื่องถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกันระหว่างกัน มาปรับใช้
โดยกล่าวไว้ว่า ศาลฎีกาได้วางหลักว่า คำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่เสร็จ
เด็ดขาดถึงที่สุดแล้วเป็นหลักฐานแห่งหน้าที่โจทก์สามารถจะใช้อ้างเป็นมูลเพื่อฟ้อง
ร้องจำเลยเป็นคดีใหม่ในศาลไทยได้ เมื่อศาลไทยเชื่อว่าคำพิพากษานั้นเสร็จ
เด็ดขาดและถึงที่สุดแล้ว ศาลไทยก็จะรับให้การรับรองและบังคับตามคำพิพากษา
ของศาลต่างประเทศ ตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกันตามหลักกฎหมายระหว่าง
ประเทศ ¹¹

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

10. กนก อินทร์พรชัย, "ความเห็นและข้อสังเกตในเรื่องความร่วมมือทางศาลเกี่ยวกับการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาต่างประเทศ", ตุลพาห 31 (มีนาคม-เมษายน 2527) : 64.

11. บรรลือ คงจันทร์, "การรับรองและการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในกลุ่มลอร์เอเซีย", วารสารนิติศาสตร์ 12 (2525) : 94.

ดังนั้น จากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาในคดีดังกล่าว ตลอดจนความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าเท่าที่ปรากฏว่ามีกรณีที่ศาลไทยจะพิจารณาการยอมรับบังคับตามให้แก่คำพิพากษาของศาลต่างประเทศแล้ว ในความคิดเห็นของนักนิติศาสตร์โดยส่วนใหญ่ จะมีความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่าหลักเกณฑ์ที่ศาลไทยนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาคือ หลักอรรถาศัยไมตรีระหว่างประเทศ เพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้ศึกษามาในบทที่ 2 แล้วว่า หลักอรรถาศัยไมตรีระหว่างประเทศนี้ เป็นแนวความคิดดั้งเดิมของหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษเมื่อทำการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเช่นกัน นอกจากนั้น ตามแนวความคิดของประเทศอังกฤษนั้น เห็นว่าหลักอรรถาศัยไมตรีระหว่างประเทศนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและเป็นรากฐานของกันและกันกับหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน จึงส่งผลให้ศาลอังกฤษจะนำแนวความคิดทั้งสองนี้มาพิจารณาร่วมกันเมื่อศาลอังกฤษจะยอมรับบังคับตามให้แก่คำพิพากษาของศาลต่างประเทศ กล่าวคือ หากศาลอังกฤษจะยอมรับบังคับตามให้แก่คำพิพากษาของศาลต่างประเทศโดยอาศัยความสัมพันธ์ฉันมิตรหรือด้วยอรรถาศัยไมตรีกับประเทศใด ประเทศนั้นจะต้องยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษเป็นการตอบแทนในลักษณะที่เหมือนกันหรือเทียบเท่ากัน

ดังนั้น จึงควรพิจารณาต่อไปว่า เมื่อศาลไทยได้นำหลักอรรถาศัยไมตรีระหว่างประเทศมาอ้างอิงในการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอย่างชัดแจ้ง ดังปรากฏในแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ศาลไทยสมควรที่จะยอมรับหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันด้วยหรือไม่

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากจะพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเทศอังกฤษแล้ว จะพบว่า ในช่วงแรกที่ศาลอังกฤษยอมรับบังคับตามคำพิพากษา

ของศาลต่างประเทศนั้น หลักเกณฑ์หรือแนวความคิดที่ศาลอังกฤษนำมาอ้างอิง คือ หลักอรรถศาสตร์ไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้ศาลอังกฤษยอมให้เจ้าหน้าที่ ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนำคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมาขึ้น พ้องต่อศาลอังกฤษ โดยอาศัยคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้นเป็นหลักฐาน ของหนี้ [action on judgment] จนกระทั่งต่อมา เมื่อประเทศอังกฤษ ได้ทำความตกลงกับประเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาไปสู่การยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศด้วยการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาล ต่างประเทศนำคำพิพากษานั้นมาขึ้นขอจดทะเบียนต่อศาลอังกฤษ จึงได้มีการ นำแนวความคิดเรื่องหลักอรรถศาสตร์ปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันมาใช้เพิ่มเติม นอกเหนือจากแนวความคิดเรื่องหลักอรรถศาสตร์ไมตรีระหว่างประเทศที่ประเทศ อังกฤษยึดถือมาแต่เดิม

ดังนั้น เมื่อศาลไทยยอมรับหลักอรรถศาสตร์ไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งอาจ ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกสำหรับการยอมรับบังคับตามให้แก่คำพิพากษาของศาลต่าง ประเทศแล้ว หากในอนาคตประเทศไทยจะได้ทำความตกลงกับประเทศอังกฤษ หรือแม้แต่กับประเทศอื่น ๆ ต่อไป ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องยอมรับหลักอรรถศาสตร์ปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันได้ต่อไป

นอกเหนือจากการที่ประเทศไทยจำเป็นต้องยอมรับและยึดถือ แนวความคิดเรื่องหลักอรรถศาสตร์ปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน เพื่อก่อให้เกิดการ บังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ โดยอาศัยพระราช บัญญัติปี 1933 ของประเทศอังกฤษ ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังคงมีข้อพิจารณา ที่เกี่ยวข้องอีก 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก ในส่วนของบทบัญญัติของ กฎหมายที่ประเทศไทยจะนำมาใช้ในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่าง ประเทศ ซึ่งจากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ที่วินิจฉัยถึงการบังคับตาม คำพิพากษาของศาลเมืองไซ่ง่อน นั้น คำวินิจฉัยของศาลฎีกามีได้อ้างอิงถึง

บทบัญญัติของกฎหมายไทยเพื่อสนับสนุนคำวินิจฉัยแต่อย่างใด โดยกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่ศาลฎีกาตัดสินคดีดังกล่าวนั้น คือ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งรัตนโกสินทร์ศก 127 ก็มีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ หรือแม้แต่กระทั่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนี้เอง ก็เช่นกัน คงมีเพียงบทบัญญัติในมาตรา 34 ซึ่งบัญญัติถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลไทยในต่างประเทศ อยู่เพียงมาตราเดียว ซึ่งได้กล่าวถึงในบทที่ 3 แล้วว่า เป็นกรณีที่ศาลไทยจะขอให้ศาลต่างประเทศดำเนินกระบวนการให้เท่านั้น และไม่อาจนำมาใช้ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้ นอกจากนี้ แม้ว่าเมื่อครั้งที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในปีพ.ศ. 2534 และได้มีการเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศอยู่บ้าง แต่ก็จำกัดอยู่เฉพาะการดำเนินการในการส่งเอกสารให้แก่คู่ความนอกราชอาณาจักรไทยเท่านั้น จึงทำให้เห็นได้ว่า บทบัญญัติของกฎหมายไทยในสภาพการณ์ปัจจุบัน ไม่อาจนำมาใช้เพื่อสนับสนุนให้ศาลไทยบังคับตามให้แก่คำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้เลย

ในขณะที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย ไม่มีหลักเกณฑ์ที่จะสามารถนำมาปรับใช้หรือให้อำนาจแก่ศาลไทยในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเทศไทย แต่หากเป็นกรณีของคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการแล้ว ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 221 ว่า "การเสนอข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดนอกศาล ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ" ซึ่งกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งกล่าวถึงดังกล่าว คือ พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 และใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2530 ซึ่งบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้บัญญัติถึงการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศไว้ในหมวด 6 โดยได้

กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการที่ศาลไทยจะพิพากษาบังคับตาม คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ที่อยู่ในบังคับแห่งอนุสัญญาที่ประเทศไทยได้เป็นภาคี อันได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครเจนีวา ลงวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2470 (ค.ศ. 1927) และอนุสัญญาว่าด้วยการยอมรับนับถือ และการใช้บังคับคำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ฉบับนครนิวยอร์ก ลงวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958)

ซึ่งหากจะได้เปรียบเทียบหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการที่ศาลไทย จะบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ กับการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ที่กำลังศึกษาอยู่นี้แล้ว จะพบว่า พระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คล้ายคลึงกับแนวทางการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ดังที่ได้ศึกษามาแล้วเป็นอย่างดี กล่าวคือ ในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะของ คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศที่ศาลไทยจะบังคับให้ นั้น มาตรา 32(7) แห่งพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2530 กำหนดว่า คำชี้ขาดนั้นจะต้องมีผลผูกพันเป็นยุติแล้วในประเทศที่ทำการชี้ขาดนั้น ซึ่งเทียบเคียงได้ กับหลักเกณฑ์ในการบังคับตามคำพิพากษาที่กำหนดว่า คำพิพากษานั้นจะต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาดแล้ว และมาตรา 32(8) ยังได้กำหนดต่อไปอีกว่า คำชี้ขาดนั้นจะต้องสามารถบังคับได้โดยไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายไทยหรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งเทียบเคียงได้กับเงื่อนไข ในการบังคับตามคำพิพากษาที่กำหนดว่า คำพิพากษานั้นจะต้องไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศที่จะบังคับตามคำพิพากษา นอกจากนี้ มาตรา 33(2) ยังได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ศาลไทยปฏิเสธไม่ยอมบังคับตาม คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศได้ หากปรากฏว่า ผู้ซึ่งจะถูกบังคับ ไม่สามารถเข้าต่อสู้คดีในชั้นอนุญาโตตุลาการได้ เพราะมิได้รับการแจ้งล่วงหน้า

เพื่อให้ทราบถึงการพิจารณาของอนุญาโตตุลาการภายในระยะเวลาอันสมควร ซึ่งย่อมเทียบเคียงได้กับเงื่อนไขในการบังคับตามคำพิพากษาที่กำหนดว่า คำพิพากษาในกรณีดังกล่าวจะไม่ได้รับการบังคับตาม เนื่องจากถือว่าเป็นการขัดแย้งกับหลักความยุติธรรม และประการสุดท้าย มาตรา 34(6) ยังได้กำหนดเงื่อนไขเพื่อให้ศาลไทยเลื่อนการพิจารณาคดีขอบังคับตามคำชี้ขาดได้ หากผู้ซึ่งจะถูกบังคับสามารถพิสูจน์ได้ว่า มีการยื่นเรื่องราวขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทำการเพิกถอน หรือระงับใช้ซึ่งคำชี้ขาดนั้น ศาลอาจเลื่อนการพิจารณาคดีขอบังคับตามคำชี้ขาดไปได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวนี้ย่อมเทียบเคียงได้กับการที่ศาลจะสั่งทุเลาการบังคับคดี [Stay Execution] ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศไว้ในระหว่างที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษา หรือยังอยู่ในระยะเวลาที่คู่ความอาจอุทธรณ์คำพิพากษาศาลต่างประเทศที่ได้มีคำพิพากษานั้น

สำหรับวิธีการในการที่คู่กรณีจะขอให้ศาลไทยมีคำพิพากษาบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ นั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดไว้ใน มาตรา 30 ว่า ให้คู่กรณีที่ประสงค์จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ ยื่นคำร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ภายในกำหนดเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดถึงคู่กรณี ซึ่งศาลที่มีเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าว มาตรา 25 ได้กำหนดว่า ได้แก่ ศาลที่มีการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาข้อพิพาทซึ่งได้เสนอต่ออนุญาโตตุลาการนั้น

ข้อพิจารณาประการที่สอง คือ จากแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาที่ 588/2461 นั้น ได้วางเงื่อนไขในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศไว้แต่เพียงว่า คำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่ศาลไทยจะยอมบังคับ

ใหนักนั้น จะต้องเป็นคำพิพากษาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีนั้น
 และคำพิพากษานั้นต้องเป็นคำพิพากษาที่เสร็จเด็ดขาด โดยต้องได้วินิจฉัยถึง
 มูลคดีข้อพิพาทระหว่างคู่ความ และเนื่องจากคำพิพากษาในคดีนั้นได้พิพากษา
 ให้โจทก์ชนะคดีโดยจำเลยขาดนัด โดยโจทก์ก็ได้สืบให้เห็นว่ากฎหมายของ
 ไช่ฉงอันบัญญัติให้ถือว่าคำพิพากษาโดยขาดนัดนั้น เป็นคำพิพากษาที่เสร็จเด็ดขาด
 แล้วหรือไม่ ซึ่งจากเงื่อนไขที่ศาลฎีกาได้วางไว้ดังกล่าวทำให้คิดได้ว่า
 หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนำคำพิพากษาของ
 ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาและพิพากษา และคำพิพากษานั้นมีลักษณะเสร็จ
 เด็ดขาดระหว่างคู่ความอย่างแน่ชัด มาฟ้องต่อศาลไทยเพื่อขอให้ศาลไทยบังคับ
 ตามให้แล้ว ศาลไทยจะยอมบังคับตามคำพิพากษาดังกล่าวหรือไม่ นอกจากนี้
 เป็นที่เห็นได้ชัดว่า หลักเกณฑ์ที่ศาลฎีกาได้นำมาเป็นแนวทางในการวินิจฉัย
 ในคดีดังกล่าว เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ ของประเทศอังกฤษ
 ซึ่งได้ศึกษามาในบทที่ 2 แล้วว่า นอกเหนือจากหลักเกณฑ์เรื่องอำนาจของศาล
 ในการพิจารณาและพิพากษาคดี ความเสร็จเด็ดขาดและถึงที่สุดของคำพิพากษา
 ดังที่ศาลฎีกาหยิบยกขึ้นมานั้น ตามหลักเกณฑ์คอมมอน ลอว์ ยังคงมีข้อจำกัดใน
 การบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศหรือข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามคำพิพาก-
 ษาอยู่อีกหลายประการ อันได้แก่ เรื่องการได้คำพิพากษามาโดยการฉ้อฉล
 คำพิพากษานั้นขัดแย้งกับหลักความยุติธรรม และความสงบเรียบร้อยของประเทศ
 ที่จะยอมบังคับตามคำพิพากษานั้น แต่เนื่องจากในคดีนี้ไม่มีประเด็นทั้งหลาย
 ดังกล่าวให้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไปถึง จึงไม่อาจทราบได้ว่า ในส่วนของข้อจำกัด
 หรือข้อต่อสู้เหล่านี้ ศาลฎีกาของไทยจะมีความเห็นเป็นเช่นไร อย่างไรก็ตาม
 จะเห็นได้ว่าบรรดาข้อจำกัดหรือข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเหล่านั้น
 นอกเหนือจากที่ปรากฏในหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ แล้ว ยังจะพบได้ใน
 กฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษทุกฉบับ รวมทั้งพระราชบัญญัติปี
 1933 ที่กำลังทำการพิจารณาอยู่ด้วย รวมตลอดทั้งยังเป็นหลักเกณฑ์ที่นานา
 อารยประเทศต่างยอมรับกันอยู่ทั่วไป ด้วยเหตุนี้ นอกเหนือจากการยอมรับ

แนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนระหว่างกันที่ได้พิจารณา
มาแล้วข้างต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า แม้ศาลฎีกาจะมีได้หยิบยกประเด็น
เรื่องข้อจำกัดหรือข้อต่อสู้เหล่านี้ขึ้นวินิจฉัยในคำพิพากษาฎีกาที่ 588/2461
แต่ประเด็นเรื่องข้อจำกัดหรือข้อต่อสู้เหล่านี้ก็ไม่น่าจะเป็นอุปสรรคอันใดแก่
ประเทศไทย

และหากจะกล่าวโดยเฉพาะถึงความเป็นไปได้ในการที่ประเทศไทย
จะทำความตกลงกับประเทศอังกฤษเพื่อให้ประเทศอังกฤษขยายขอบเขตการ
บังคับใช้พระราชบัญญัติปี 1933 มาใช้บังคับกับคำพิพากษาของศาลไทยแล้ว
ความเป็นไปได้ดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไขประการสำคัญคือ การที่ประเทศ
ไทยจะต้องจัดให้มีการปฏิบัติต่างตอบแทนแก่คำพิพากษาของศาลอังกฤษ โดย
ประเทศไทยจะต้องยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลอังกฤษเป็นการตอบ
แทนแก่การที่ประเทศอังกฤษจะยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่ง
ผู้เขียนมีความเห็นว่า จากที่ได้ทำการพิจารณาหลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนข้อ
จำกัดที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติปี 1933 แล้ว จะเห็นได้
ว่ามีความคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในคอมมอน ลอว์
เป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้น่าจะเป็นผลดี
แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยที่ประสงค์จะทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สิน
ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ กล่าวคือ แทนที่เจ้าหน้าที่ตาม
คำพิพากษาของศาลไทยจะต้องทำการฟ้องคดีต่อศาลอังกฤษ โดยอาศัยคำพิพาก-
ษาเป็นมูลคดี ตามหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในคอมมอน ลอว์
เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยย่อมสามารถที่จะทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สิน
ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ โดยเพียงแต่นำคำพิพากษา
ของศาลไทยไปยื่นขอจดทะเบียนต่อศาลอังกฤษ และดำเนินการตามที่พระราช
บัญญัติปี 1933 กำหนดไว้เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนมีความเห็นว่า เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยในประเทศอังกฤษ โดยการที่ประเทศอังกฤษจะได้ขยายขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติปี 1933 มาใช้กับคำพิพากษาของศาลไทยด้วยการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลไทยต่อไป อันจะทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลไทยสามารถบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ ประเทศไทยจำเป็นที่จะต้องยอมรับแนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน ซึ่งเป็นแนวความคิดหรือหลักเกณฑ์ที่นานาอารยประเทศต่างยอมรับและนำมาปฏิบัติต่อกัน ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกเหนือจากการที่ประเทศไทยได้เคยยอมรับหลักอรรถศาสตร์ไม่ตรีระหว่างประเทศเพียงประการเดียว นอกจากนี้ ผลจากการที่ประเทศไทยยอมรับหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันนี้ ยังไม่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใด ๆ แก่ประเทศไทย เนื่องจากโดยพื้นฐานของหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันนี้ย่อมตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคกัน ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์หรือข้อจำกัดใด ๆ ในการบังคับตามคำพิพากษาที่เกิดขึ้นในการทำความตกลงร่วมกัน ย่อมได้รับการปฏิบัติตามจากอีกฝ่ายหนึ่งโดยเท่าเทียมกัน

4.3.2 วิเคราะห์หลักและวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษา ระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ

จากที่ได้ทำการพิจารณาหลักเกณฑ์และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้แยกเป็น 3 กลุ่ม มาดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้บังคับอยู่ระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ ดังกล่าว เหล่านี้จะมีทั้งส่วนที่มีความคล้ายคลึงหรือเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และทั้งส่วนที่แตกต่างกันในรายละเอียด ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ คือ

ในส่วนของหลักเกณฑ์ที่มีความคล้ายคลึงกัน จะได้แก่ การบังคับตามคำพิพากษาระหว่างกันนั้น จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดเรื่องหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน และจะเป็นการบังคับตามคำพิพากษาซึ่งจำกัด เฉพาะคำพิพากษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ของศาลหรือสถาบันตุลาการ ทั้งนี้ โดยจะต้องไม่ใช่คำพิพากษาที่เกี่ยวกับคดีล้มละลาย คดีภาษีอากร คำพิพากษาเกี่ยวกับสถานะหรือความสามารถของบุคคล รวมตลอดถึง คำพิพากษาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินทางมรดกหรือทรัพย์สินของนิติบุคคล และคำพิพากษาที่เกี่ยวกับค่าอุปการะเลี้ยงดู โดยคำพิพากษาดังกล่าวจะต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาดแล้ว

นอกจากนี้ วิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างกันนั้น กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บังคับใช้ทุกฉบับจะกำหนดให้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา นำคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศที่อยู่ในขอบเขตการบังคับใช้ของอนุสัญญา หรือพระราชบัญญัตินั้น ๆ มายื่นขอจดทะเบียนต่อศาลสูงของประเทศอังกฤษ อีกทั้ง ข้อจำกัดในการที่ศาลอังกฤษจะปฏิเสธการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ หรือข้อต่อสู้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งศาลอังกฤษ ได้มีคำสั่งรับจดทะเบียนแล้ว ที่บัญญัติอยู่ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรแต่ละฉบับนั้น โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันเช่นกัน อันได้แก่ การที่ศาลต่างประเทศที่พิจารณาและพิพากษาคดีนั้นไม่มีอำนาจศาล โดยพิจารณาอำนาจศาลจากถิ่นที่อยู่ของจำเลย หรือการยอมรับอำนาจศาลของจำเลย การที่กระบวนการพิจารณาในศาลต่างประเทศดำเนินไปโดยขัดต่อหลักความยุติธรรมโดยลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้รับหมายแจ้งวันนัดพิจารณา คดี การที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมา โดยการฉ้อฉล และประการสุดท้ายคือ การรับจดทะเบียนคำพิพากษานั้นจะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประเทศอังกฤษ

ดังนั้น ในส่วนของหลักเกณฑ์ที่มีความคล้ายคลึงกันดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรและใช้บังคับกับคำพิพากษาของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ดังกล่าว นอกจากจะเป็นความคล้ายคลึงกันเมื่อเทียบเคียงกันระหว่างกฎหมายแต่ละฉบับแล้ว ยังมีความคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ ของประเทศอังกฤษเอง อยู่มาก จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่ได้นำหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ มาใช้เป็นพื้นฐานในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ อีกด้วย

สำหรับหลักเกณฑ์ในการบังคับตามคำพิพากษาที่บัญญัติในกฎหมายลายลักษณ์อักษรแต่ละฉบับ ที่มีความแตกต่างกันอยู่บ้างในรายละเอียด นั้น ได้แก่ หากเป็นการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรปแล้ว คำพิพากษาที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาปี 1968 และพระราชบัญญัติปี 1982 นั้น จะขยายไปถึงคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ไม่เกี่ยวกับหนี้เงิน ในขณะที่การบังคับตามคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพ หรือคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ จะจำกัดเฉพาะกรณีที่เป็นคำพิพากษาที่เกี่ยวกับหนี้เงินเท่านั้น นอกจากนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจของศาลอังกฤษในการใช้ดุลยพินิจที่จะรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำมาร้องขอ ก็ต่อเมื่อศาลอังกฤษพิจารณาแล้วเห็นว่า การบังคับตามคำพิพากษานั้นจะเป็นการสะดวกและก่อให้เกิดความยุติธรรม นั้น ได้มีการกำหนดไว้เฉพาะในกรณีที่เป็นคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพ รวมทั้งประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เท่านั้น ดังนั้น หากคำพิพากษาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานำมาร้องขอจดทะเบียน เป็นคำพิพากษาของศาลแห่งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ศาลอังกฤษจึงไม่อาจใช้ดุลยพินิจดังกล่าวได้ ประการสุดท้ายคือ เรื่องกำหนดระยะเวลาสำหรับการร้องขอจดทะเบียน โดยหากเป็นคำพิพากษาของศาลแห่งประชาคม

เศรษฐกิจยุโรป เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องร้องขอจดทะเบียนคำพิพากษา ภายในเวลา 6 เดือน นับแต่ศาลมีคำพิพากษา ส่วนกรณีเป็นคำพิพากษาของ ศาลแห่งประเทศในเครือจักรภพและคำพิพากษาของศาลแห่งประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ กำหนดระยะเวลาดังกล่าวจะเป็น 12 เดือน นับแต่ศาลมีคำพิ- พากษา

จากการพิจารณาความคล้ายคลึงและความแตกต่างในการบังคับ ตามคำพิพากษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ แล้ว ผู้เขียน มีความเห็นว่า หากประเทศไทยจะได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าวมา พิจารณาเพื่อนำไปสู่แนวทางในการทำความตกลงกับประเทศอังกฤษและ ก่อให้เกิดลัญญาทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษ นั้น หลักเกณฑ์ โดยส่วนใหญ่จึงน่าจะจะเป็นไปในแนวทางที่ประเทศอังกฤษได้ยอมรับเมื่อทำ การบังคับตามคำพิพากษาของกลุ่มประเทศต่าง ๆ เฉพาะหลักเกณฑ์ที่มีความ คล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอร์ เท่านั้น เนื่องจากสำหรับหลักเกณฑ์บางประการที่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย ลายลักษณ์อักษรของประเทศอังกฤษนั้น เป็นกรณีที่ประเทศอังกฤษยอมรับเป็น กรณีพิเศษ อาทิเช่น หลักเกณฑ์ของอนุสัญญาปี 1968 และพระราชบัญญัติปี 1982 ของประเทศอังกฤษ ที่ขยายขอบเขตของลักษณะคำพิพากษาไปยังคำพิ- พากษาแห่งประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ที่มีใช้หนี้เงินด้วย นั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นกรณีที่ประเทศอังกฤษยินยอมเนื่อง จากความสัมพันธ์เฉพาะระหว่างประเทศของตนกับประเทศในกลุ่มประชาคม เศรษฐกิจยุโรป ซึ่งถือว่าเป็นรัฐสมาชิกในประชาคมที่มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจ การเมืองร่วมกัน เท่านั้น ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่าหากเป็นการบังคับตาม คำพิพากษาของกลุ่มประเทศอื่น ๆ ประเทศอังกฤษยังคงจำกัดเฉพาะคำพิ- พากษาที่เกี่ยวกับหนี้เงินเท่านั้น ดังนั้น ประเทศไทยซึ่งเป็นเพียงประเทศ ในภูมิภาคอาเซียนที่มีได้มีความผูกพันใด ๆ กับประเทศอังกฤษมาก่อน ประเทศ

อังกฤษคงไม่อาจยินยอมที่จะให้มีการบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยที่ไม่เกี่ยวกับหนี้เงินในประเทศอังกฤษได้เป็นแน่

สำหรับหลักเกณฑ์ในเรื่องการใช้ดุลยพินิจของศาลอังกฤษที่จะรับจดทะเบียนคำพิพากษา โดยจะยอมรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศก็ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นการยุติธรรมและสะดวกที่จะให้มีการบังคับตามคำพิพากษานั้นในประเทศอังกฤษ ดังที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติปี 1920 นั้น หากจะพิจารณาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรฉบับอื่น ๆ ที่บังคับใช้อยู่ในประเทศอังกฤษแล้ว จะพบว่าไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการใช้ดุลยพินิจดังกล่าวนี้เลย ไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติปี 1933 อนุสัญญาและพระราชบัญญัติที่ใช้บังคับระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป แม้แต่ใน European Communities [Enforcement of Community Judgments] Order 1972 ซึ่งใช้บังคับกับคำพิพากษาของศาลหรือสถาบันของประชาคมยุโรป ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเด็นเรื่องดุลยพินิจของศาลอังกฤษในการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศดังกล่าวนี้ อาจพิจารณาได้เป็น 2 แนวทาง กล่าวคือ ในทางหนึ่งอาจถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการรับจดทะเบียนคำพิพากษาเพิ่มขึ้นอีกประการหนึ่ง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศย่อมจะต้องพยายามพิสูจน์เพื่อให้ศาลอังกฤษเห็นด้วยและยอมรับว่า การยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศที่ตนนำมาร้องขอจดทะเบียน จะก่อให้เกิดความยุติธรรมและจะเป็นการสะดวกในการบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา เพราะมีฉะนั้น ศาลอังกฤษอาจจะปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าวเสียได้ ในขณะที่เดียวกัน การใช้ดุลยพินิจของศาลอังกฤษในการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนี้ อาจถือได้ว่าเป็นข้อสงวนอำนาจในการรับจดทะเบียนคำพิพากษาได้ นอกเหนือจากการปฏิเสธการรับจดทะเบียนด้วยเหตุที่คำพิพากษานั้นจะขัดแย้งกับหลักความยุติธรรมหรือความสงบเรียบร้อย ดังที่ปรากฏอยู่ในข้อจำกัด

ของการรับจดทะเบียนคำพิพากษาโดยทั่วไป ในอีกทางหนึ่ง การใช้ดุลยพินิจดังกล่าวย่อมจะเป็นโอกาสที่ศาลอังกฤษจะได้คำนึงถึงความยุติธรรม และอาจนำมาใช้เพื่อปกป้องทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ กล่าวคือ ในกรณีที่ได้เห็นได้ว่า หากศาลอังกฤษยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสมากรทำการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษแล้ว จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินสมควร ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีกิจการหลักอยู่ในประเทศอังกฤษ ที่จะผลิตและส่งออกสินค้าไปขายในต่างประเทศ และลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสินค้าบางส่วนอยู่ในประเทศที่ทำคำพิพากษานั้น ดังนี้ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเลือกที่จะนำคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมาร้องขอให้ศาลอังกฤษรับจดทะเบียนคำพิพากษาดังกล่าว โดยมุ่งที่จะทำการบังคับคดีแก่ตัวกิจการหลักของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศอังกฤษ โดยไม่ยอมบังคับคดีแก่สินค้าของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีอยู่ในประเทศที่ทำคำพิพากษาเสียก่อน ในกรณีเช่นนี้ ศาลอังกฤษย่อมมีอำนาจที่จะปฏิเสธการรับจดทะเบียนคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้นเสียได้ เพื่อปกป้องลูกหนี้ตามคำพิพากษาและป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเลือกที่จะบังคับคดีแก่ทรัพย์สินตามใจชอบของตนแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับความเสียหายเกินสมควร เพราะกิจการหลักของตนถูกบังคับคดี ซึ่งจากข้อพิจารณาทั้งสองทางดังกล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์เรื่องดุลยพินิจในการรับจดทะเบียนคำพิพากษานี้ น่าจะเป็นหลักเกณฑ์ที่ชอบด้วยเหตุผลและน่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามากกว่าการวางหลักเกณฑ์ในทางบังคับที่ตายตัว ให้ศาลอังกฤษต้องยอมบังคับตามคำพิพากษาด้วยเหตุที่คำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีลักษณะที่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเท่านั้น เพราะเมื่อเปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลยพินิจได้แล้ว ศาลอังกฤษจึงสามารถที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ในแต่ละคดีเป็นรายคดี เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรมได้มากขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า

เมื่อหลักเกณฑ์ในเรื่องการใช้ดุลยพินิจที่จะรับจดทะเบียนคำพิพาทษาจะเป็นผลดีแก่คดีมากขึ้น ในการทำความตกลงในรูปสัญญาทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงน่าจะได้มีการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้เพิ่มเติมขึ้น นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ตามคอมมอน ลอว์ ของประเทศอังกฤษดังที่กล่าวมาข้างต้น

กล่าวโดยสรุป ผู้เขียนมีความเห็นว่า แนวทางสำหรับการทำความตกลงกับประเทศอังกฤษเพื่อก่อให้เกิดการบังคับตามคำพิพาทษาระหว่างประเทศไทยกับประเทศอังกฤษในรูปของสัญญาทวิภาคี โดยการนำหลักเกณฑ์ที่ประเทศอังกฤษกำหนดไว้ในการบังคับตามคำพิพาทษาระหว่างประเทศอังกฤษกับกลุ่มประเทศต่าง ๆ มาใช้เป็นแนวทาง นั้น นอกเหนือจากหลักเกณฑ์พื้นฐานเรื่องถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกันแล้ว หลักเกณฑ์อื่น ๆ ในความตกลงที่อาจเกิดขึ้นน่าจะยังคงมีขอบเขตจำกัดอยู่ เฉพาะการบังคับตามคำพิพาทษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับหนี้เงินที่ได้ระบุจำนวนเงินที่แน่นอนแล้วเท่านั้น และหลักเกณฑ์ประการอื่น ๆ รวมถึงข้อจำกัดในการรับจดทะเบียนคำพิพาทษาระหว่างกัน น่าจะเป็นเช่นเดียวกันกับที่ประเทศอังกฤษได้กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์คอมมอน ลอว์ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าประเทศอังกฤษได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรของตนทุกฉบับ และใช้หลักเกณฑ์ดังกล่าวในการบังคับตามคำพิพาทษาระหว่างกันด้วยดีตลอดมา กล่าวคือ คำพิพาทษาที่จะนำมาร้องขอให้จดทะเบียนนั้น จะต้องเป็นคำพิพาทษาที่เกี่ยวกับหนี้เงินของศาลที่มีอำนาจศาลในการพิจารณาและพิพาทษาคดีนั้น และจะต้องเสร็จและเด็ดขาดแล้ว โดยกำหนดข้อจำกัดในการรับจดทะเบียนคำพิพาทษาหรือเหตุที่จะทำให้ต้องมีการเพิกถอนคำสั่งรับจดทะเบียนไว้ด้วย อันได้แก่ กรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพาทษาได้คำพิพาทษานั้นมาโดยการฉ้อฉล คำพิพาทษานั้นขัดแย้งกับหลักความยุติธรรมและหลักความสงบเรียบร้อย ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดมาแล้วในบทที่ 2 และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางที่กล่าวถึงนี้ได้ต่อไป นอกจากนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรที่จะได้พิจารณา

ถึงหลักเกณฑ์ เรื่องการใช้ดุลยพินิจในการรับจดทะเบียนคำพิพากษาระหว่างกัน
เพิ่มเติมขึ้น เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวน่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการ
บังคับตามคำพิพากษาระหว่างกันมากขึ้น ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อีกด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย